

Η Λητώ στο ατελιέ της σκιτσάρει τα επόμενα έργα της. Πάνω δεξιά: Το έργο της Λητών «Γυναίκα με καθρέφτες».

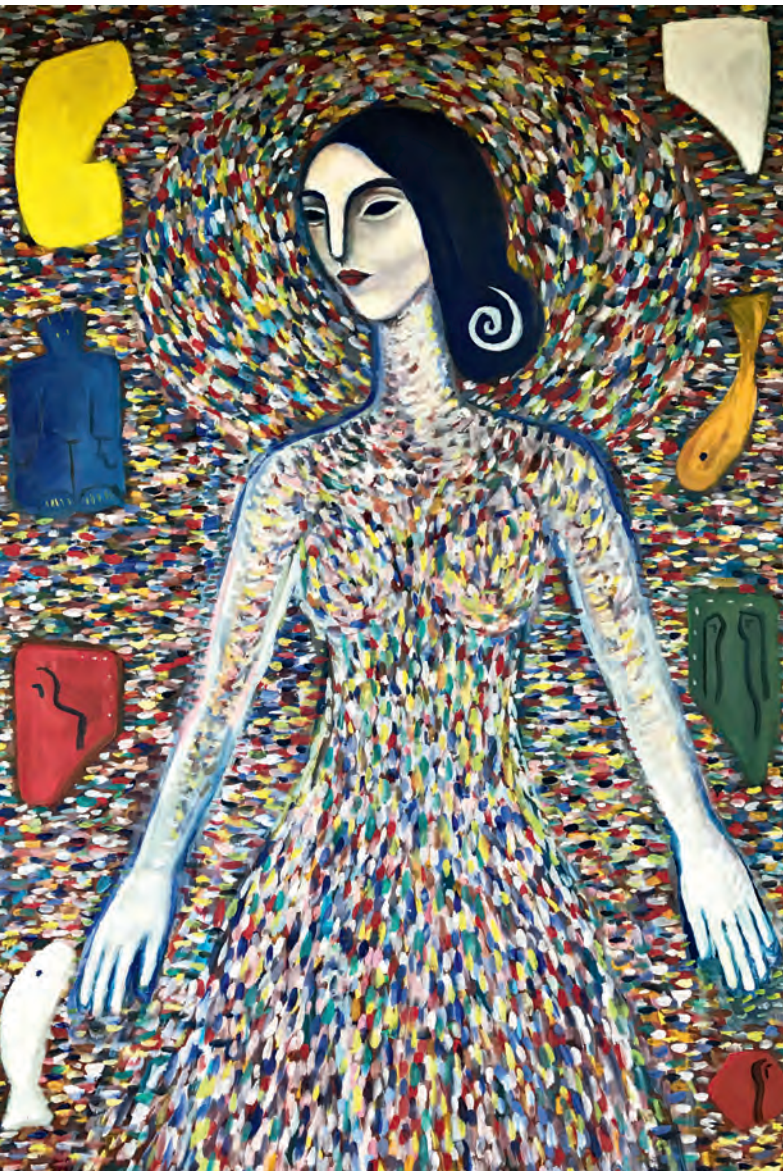

RAINBOW WARRIOR

Η ΤΡΙΤΗ ΓΕΝΙΑ ΜΙΑΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ
ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ, Η ΛΗΤΩ ΛΑΜΑ,
ΕΚΠΑΗΡΩΝΕΙ ΜΕ ΕΞΠΡΕΣΙΟΝΙΣΤΙΚΗ
ΤΕΧΝΟΤΡΟΠΙΑ ΤΟ ΙΔΕΩΔΕΣ
ΤΗΣ ΜΟΝΤΕΡΝΑΣ ΤΕΧΝΗΣ.

Από την ΧΡΙΣΤΙΝΑ-ΜΑΡΙΑ ΚΡΑΒΒΑΡΗ

Η εξωτική φυσιογνωμία της Λητών ισορροπεί τέλεια μεταξύ ονείρου και πραγματικότητας, μια επίγεια ενσάρκωση ενός Μανιφέστου του Σουρεαλισμού. Μεγαλωμένη σε καλλιτεχνικό περιβάλλον ανάμεσα σε καμβάδες, λάδια και ποίηση, η Ελληνοθιβετιανή κόρη της ζωγράφου Εύας Περασάκη και εγγονή του Ούγγρου γλύπτη γαλλικής καταγωγής Λάσλο Σάμπο ανέπτυξε από την πρώιμη ηλικία των πέντε ετών μια εξαιρετική αίσθηση των χρωμάτων. Η γιαγιά της, η ασυμβίβαστη καλλιτεχνικά εικαστική δημιουργός Γιάννα Περασάκη, πρωτοστάτησε στο κίνημα της αφαιρετικής τέχνης στην ελληνική ζωγραφική. Ήταν σύντροφος ζωής του ποιητή Μίλτου Σαχτούρη, με τον οποίο ήταν από τα πιο γνωστά ζευγάρια της ελληνικής διάνοησης. Η ποιητική του συλλογή Το Σκεύος είναι αφιερωμένη σ' αυτήν. «Το σπίτι μας ήταν ταυτόχρονα και καλλιτεχνικό στούντιο. Ήταν ένα χαρούμενο σπίτι, γεμάτο βιβλία,

Πάνω (από αριστερά): Μεταξωτό foulardi με το ζωδιακό κύκλο από το brand της Cyclades. Η Λητώ με τη μητέρα της Εύα Περασάκη ζωγραφίζουν στο στούντιο. Το έργο της «Οι Βασιλικοί Κήποι». Η γιαγιά της, Γιάννα Περασάκη, με τη μητέρα της Εύα. Το έργο της «Μητέρα-Φύση».

Από πάνω προς τα κάτω: Πορτρέτο της Λητώ από τη μητέρα της Εύα Περασάκη. Η γιαγιά της αγκαλιά με τη μητέρα της. Η Λητώ σε έκθεση της μητέρας της με την ίδια.

Είπα τη γνώμη μου στην τάξη και τελικά τιμωρήθηκα, κλίνοντας ένα ρήμα 100 φορές επειδή ήμουν αλαζονική και είχα ψευδαισθήσεις πως γνωρίζω τον Μίλο Σαχτούρη.

”

αμέσως την άποψή του. Η δασκάλα μου όμως δεν γνώριζε τους οικογενειακούς μας δεσμούς και η δική της ερμηνεία πάνω στο ποίημα δεν ήταν σχετική με αυτό που γνώριζα. Ετσι σπύκωσα το χέρι μου για να εκφράσω τη γνώμη μου και τελικά τιμωρήθηκα, κλίνοντας ένα ρήμα 100 φορές επειδή ήμουν αλαζονική και είχα ψευδαισθήσεις πως γνωρίζω τον Μίλο».

Παρατηρώντας τα έργα της εντοπίζω τοπία που διαδέχονται μορφές και φευγαλέες εικόνες εκφράζοντας διαφορετικούς κόσμους και συναισθήματα. Έργα που εστιάζουν στην αποτύπωση εμπειριών ζωής με έναν ποιητικό και δυναμικό τρόπο, συνυφασμένα με αναφορές στον Κλιμτ, στον Καντίνσκι, στον Ματίς και τον Μοντιλιάνι. Εξάλλου η Λητώ έχει περάσει ατελείωτες ώρες σε μουσεία τέχνης μελετώντας έργα τους, αναλύοντας τις τεχνικές, τα χρώματα και τις συνθέσεις τους.

Τρεις αφοπλιστικές γυναικείες προσωπικότητες με κοινό σημείο συνάντησης τις αυθόρμητες πινελιές τους που κινούνται ανεξέλεγκτες, αλλά με πάθος πάνω στον καμβά. «Η μητέρα μου ζωγραφίζει ως επί το πλείστον ανθρώπους από τη ζωή της ή άλλους καλλιτέχνες και πρόσωπα που θεωρεί ενδιαφέροντα. Έχει μια κλασική και ταυτόχρονα σύγχρονη προσέγγιση στην ενατένιση του κόσμου, συναρμολογεί εξπρεσιονιστικές εικόνες χρησιμοποιώντας μια φρέσκια παλέτα χρωμάτων λαδιού για πορτρέτα, εκλεκτικές φιγούρες και τοπία. Η γιαγιά μου εστίασε στην απλούστευση ενός αντικειμένου χρησιμοποιώντας γεωμετρικά σχήματα θέλοντας παράλληλα να

κεραμικά, καβαλέτα και πίνακες ζωγραφικής, ένας χώρος που φιλοξενούσε ατελείωτες νυχτερινές συζητήσεις. Εξαιρετικά ενδιαφέρουσες προσωπικότητες και καταξιωμένοι καλλιτέχνες μπαινόβγαιναν συχνά στο σπίτι, ο Τσαρούχης, ο Διαμαντόπουλος, ο Χατζηκυριακός-Γίκας και ο Μόραλης ήταν μέρος του στενού φιλικού κύκλου της γιαγιάς μου», θυμάται σήμερα η Λητώ. Τόσο η μητέρα της Εύα όσο και η γιαγιά της έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην καλλιέργεια της καλλιτεχνικής περιέργειας και του πνεύματός της. Η γιαγιά της μαθήτευσε στο Παρίσι στα εργαστήρια των Φ. Λεζέ και Α. Λοτ και θεωρείται πρωτεργάτρια του τρίτου κύματος μοντερνισμού στην Ελλάδα, ενώ η μητέρα της Εύα Περασάκη, με πατέρα και πατριό (Κώστας Κουλεντιανός) γλύπτες, μπορεί να εστίασε αρχικά στην ανθρώπινη μορφή, μια υποτροφία όμως από την πρεσβεία της Ινδίας τη μετέφερε στο Κατμαντού όπου εξερεύνησε τη θιβετιανή αιογραφία. Εκεί γνώρισε και τον πατέρα της Λητώ.

Η ζωγραφική για τη Λητώ είναι τρόπος ζωής που αποτυπώνεται με εκρηκτικό τρόπο στην καθημερινότητά της. «Η γιαγιά μου ήταν η δασκάλα μου, περνούσαμε μαζί πολύ χρόνο και συνήθιζε να μου διαβάζει ιστορίες από την ελληνική μυθολογία και να με πηγαίνει σε μουσεία για να εξερευνήσω τα γλυπτά και τα αρχαία ελληνικά αντικείμενα. Στο στούντιό της εξασκούσαμε τις τεχνικές μας ζωγραφίζοντας με τις ώρες αντικείμενα από διάφορα θέματα. Ήταν αυστηρή δασκάλα, αλλά πολύ δοτική στον ελεύθερο χρόνο μας. Στην ηλικία των 8 ετών θυμάμαι ότι το μάθημα των Καλλιτεχνικών στο σχολείο δεν ήταν σε πολύ υψηλό επίπεδο και επειδή ήθελε πραγματικά να βεβαιωθεί ότι τα παιδιά θα πάρουν κάτι χρήσιμο από αυτά τα μαθήματα προσφέρθηκε να μας διδάσκει μία φορά την εβδομάδα εθελοντικά για ολόκληρο το έτος. Τα πρώτα μαθήματα αφορούσαν την εξάσκηση της ικανότητάς μας να τραβάμε μεγάλες ευθείες οριζόντιες και κάθετες γραμμές, μια σημαντική άσκηση που μας βοήθησε να έχουμε πιο σταθερά χέρια ενώ σχεδιάζουμε».

Τη ρωτάω ποια είναι η πιο ισχυρή της ανάμνηση από την παιδική της ηλικία και μου απαντάει γελώντας: «Δεν θα ξεχάσω με τίποτα μια μέρα στο σχολείο κατά τη διάρκεια του μαθήματος της Ελληνικής Γλώσσας. Το μάθημα αφορούσε ένα από τα ποιήματα του Μίλου Σαχτούρη. Ήμουν αρκετά ενθουσιασμένη που θα μιλούσαμε για ένα από τα έργα του, καθώς ουσιαστικά ήταν ο μοναδικός μου παππούς. Κατά την ανάλυση του ποιήματος έπρεπε να απαντήσουμε σε κάποιες ερωτήσεις σχετικά με τις έννοιες που κρύβονται πίσω από τη συγγραφή του και λόγω της σχέσης μας αντιλήφθηκα

προκαλέσει την ανατροπή μέσω μιας χιτισκοκικής αναπαράστασης. Επέλεγε καθαρά χρώματα και δημιουργούσε βάθος μέσω της λιτής αλλά επιβλητικής σύνθεσης χρησιμοποιώντας την τεχνική του *impasto*. Εγώ επικεντρώνομαι σε αφηρημένες έννοιες και καθημερινούς προβληματισμούς που αναδύονται μέσα από συμμετρικές σχέσεις και χρωματικές διευθετήσεις, για παράδειγμα όταν ζωγράφιζα το έργο “Ζωή ή Γη” σκεφτόμουν τις επιπτώσεις της ανθρώπινης επέμβασης στο περιβάλλον. Όταν πάλι ζωγράφιζα το έργο “Οι Βασιλικοί Κήποι” βρισκόμουν στην Ελβετία και μου έλειπε το σπίτι μου στην Αγγλία που βρίσκεται κοντά στους Κήπους του Κένσιγκτον. Καθεμία από εμάς έχει τη δική της προσωπικότητα στη ζωγραφική, όμως όλες συγκλίνουμε στη σημασία της σύνθεσης, του καλού σχεδίου και στις παλλόμενες επιφάνειες καθαρού χρώματος που επιτυγχάνεται με τη συνεχή αναγωγή των μορφών σε απλούστερα σχήματα.

Η απόφαση της Λητώς να εγκατασταθεί μόνιμα στο Λονδίνο πριν από επτά χρόνια αποδείχθηκε καταλυτική. Ένας οικογενειακός φίλος γκαλερίστας την παρότρυνε να σχεδιάσει μία μεγάλη γκάμα έργων για μία έκθεση, ενώ ο αδελφός του μέλλοντα συζύγου της αγόρασε το πρώτο από αυτά, μια αυτοπροσωπογραφία της. Μοιράζει το χρόνο της μεταξύ των δύο ατελιέ της σε Λονδίνο και Ελβετία, εκεί όπου απομονώνεται για να εργαστεί χρησιμοποιώντας ένα μείγμα τεχνικών *impasto*, πουαντιγισμού και *brush stroke*. «Το θέμα όσο και η εκτέλεσή του είναι εξίσου σημαντικά. Αν μου αρέσει το θέμα, θα εμπνευστώ να το εκτελέσω καλά και να βρω νέες ιδέες. Αρχίζω μ' ένα σκίτσο. Ίσως χρειαστεί να το επαναλάβω, αλλά όταν είμαι ικανοποιημένη με το σχέδιο αρχίζω να απεικονίζω αυτά τα συναισθήματα στον καμβά. Για παράδειγμα, ένα από τα τελευταία μου έργα, το “Γυναίκα με Καθρέπτες”, είναι για ένα όμορφο κορίτσι που ήξερα. Πολύ όμορφο, με ισχυρή παρουσία αλλά πολύπλοκο συναισθηματικά. Ήταν περισσότερο σαν δύο γυναίκες σε μία, μια διπλή προσωπικότητα (οι δύο φιγούρες κοιτούν προς την αντίθετη κατεύθυνση) και είχε πολλά μυστικά. Ενωθε εντελώς άδεια μέσα της, αλλά η περίπλοκη, δραστήρια ζωή και η αδρεναλίνη της λειτουργούσαν σαν τονωτικές ενέσεις».

Συχνά επιστρέφει στο πατρικό της σπίτι για να βρεθεί ανάμεσα στις συλλογές έργων τέχνης της οικογένειάς. «Ήμουν με τον θείο μου και κοιτάζαμε τα κεραμικά της γιαγιάς όταν μου επεσήμανε την υπογραφή: το σπιράλ λογότυπο και η λέξη “Κυκλάδες” ήταν γραμμένη στα ελληνικά. Ήξερα ότι η γιαγιά μου αναζητούσε έμπνευση στις Κυκλάδες και την κυκλαδική τέχνη, ενώ μέχρι σήμερα διατηρούμε ισχυρούς οικογενειακούς δεσμούς με τη Σύρο, καθώς η μητέρα μου είναι ιδρυτικό μέλος του Εικαστικού Συλλόγου εκεί. Ωστόσο, εκείνη τη νύχτα δεν μπορούσα να κοιμηθώ, η υπογραφή των Κυκλάδων τριγυρούσε στο κεφάλι μου και το επόμενο πρωί καταχώρησα την εταιρεία με το brand name Cyclades στην Αγγλία προτού να έχω απολύτως καμία ιδέα τι θα κάνω με αυτό. Δύο εβδομάδες αργότερα επισκέφθηκα ένα κατάστημα Hermès για να κάνω δώρο στον εαυτό μου ένα φουλάρι. Τότε ήταν που έκανα πρόχειρα ένα εικονογραφημένο σχέδιο με έμπνευση από την αρχαία ελληνική τέχνη φορώντας το πρωτότυπο και οι γυναίκες στο δρόμο με σταματούσαν για να με ρωτήσουν από πού το αγόρασα. Αυτό πυροδότησε την ιδέα να λανσάρω το brand Cyclades συνδυάζοντας τη μόδα, την τέχνη και την αγάπη για την Ιστορία και την ελληνική μυθολογία». «Δεν αρκεί», λέει ο Ντιντερό για τον καλλιτέχνη, «να έχει ταλέντο, χρειάζεται και γούστο. Με το ταλέντο μιμείται απλώς τη φύση, με το γούστο διαλέγει τι θα μιμηθεί!» Η Λητώ μέσα από χρωμοθεραπευτικά έργα της επιζητεί να αναδειξει άδηλες παραμέτρους της ζωής, εκφράζοντας το αόρατο μέσα στον ορατό κόσμο, τον κόσμο της τέχνης που έχει στα πόδια της. **mc letolama.com, cyclades.shop**

Από πάνω προς τα κάτω:
Η Γιάννα Περασάκη με τον Μίλτο Σαχτούρη το 1987 στην τελετή βράβεισής του με το Α' Κρατικό Βραβείο Ποίησης. Το έργο της Λητώς «Γυναίκα». Η Λητώ στο Λονδίνο.

Πάνω: Η Λητώ στο στούντιο. Κάτω από αριστερά: Αγκαλιά με τη γιαγιά της, Γιάννα Περασάκη. Το έργο της Λητών «Ιστορίες». Η Εύα Περασάκη σε νεαρή ηλικία.

